CENTRALMAKTERNA

MOT

TRIPPELENTENTEN

AV

JAMES M. BECK

**Förutvarande generaladvokatsassistent
i Nordamerikas Förenta stater.**

Note Also bears title Inför civilisationens högsta domstol

Tr. fr. this article pub. in the Oxford pamphlets V.8 no1

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI
1915

Oxford-broschyrer om kriget. 1.

JAMES M. BECK

CENTRALMAKTERNA MOT TRIPPELENTENTEN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIER

CENTRALMAKTERNA

MOT

TRIPPELENTENTEN

AV

JAMES M. BECK

Förutvarande generaladvokatsassistent
i Nordamerikas Förenta stater.

Also bears title Inför civilisationens högsta domstol

Tr. fr. this article pub. in the Oxford pamphlets

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI
1915

Inledning.

På anmodan av *New York Times* företog nyligen en framstående amerikansk rättslärd, James M. Beck, en kritisk granskning av Englands och Tysklands s. k. vita böcker. Många översikter av dessa böcker hava förut sett dagen såväl här som i Förenta staterna. Men mr Beck fick den lyckliga idén att behandla däri framlagda officiella dokument så, som de skulle hava handlagts av en domstol. Det var för en lagkarl ett helt naturligt tillvägagångssätt att giva en granskning av ifrågavarande slag formen av ett domstolsutslag, grundat på laga bevisregler. Mr Beck utreder den invecklade frågan på ett så lättfattligt och klart sätt, att även den, som förut är väl bekant med ämnet för denna artikel, torde finna det av gagn att taga kännedom om hans framställning av de två stridiga ståndpunkterna och de grun-

der, på vilka han stöder sitt slutomdöme. Jag står i tacksamhetsskuld till utgivarne av *New York Times* och mr Beck för deras tillmötesgående att tillåta ett förnyat utgivande härav.

H. W. C. D.

Inför civilisationens högsta domstol.

Målet mellan centralmakterna och trippelententen

handlagt av JAMES M. BECK, förutvarande general-advokatsassistent i Förenta staterna.

Låt oss antaga, att i detta förnedringens år nittonhundra fjorton det funnits — som vi få hoppas, att det en gång skall komma att finnas — en civilisationens högsta domstol, inför vilken jordens suveräna nationer kunna framlägga sina tvister utan att behöva taga sin tillflykt till det orättfärdiga och mindre pålitliga vädjandet till vapnen.

Låt oss vidare antaga, att en var av de tvistande nationerna varit nog genomträngd av den kristna religionens anda för att önska sina klagomål avdömda ej enligt kanonernas eller gevärens principer, utan i enlighet med den eviga rättvisans lagar.

Hur skulle domen utfalla inför denna upphöjda domstol?

Varje diskussion om det moraliskt rätta eller orätta i den pågående stora striden måste utgå från antagandet av att det existerar något sådant som internationell moral.

Detta grundaxiom, på vilket hela civilisationen nödvändigtvis vilar, bestrides av en liten klass intellektuellt perversa personer.

Somliga av dessa hålla före, att moraliska hänsyn måste underordnas militärisk nödvändighet eller de så kallade naturliga utvecklingslagarna. Detta är den bernhardiska doktrinen.

Andra förkunna, att kriget är en välgörande ödets skickelse och att alla däri invecklade nationer därför äro i lika hög grad fritagna från skuld. Enligt denna teori äro alla de nu stridande nationerna endast offer för en oemotståndligt sammanlöpande rad av händelser, och statens högsta plikt är att hålla sig beredd för att, när nödvändigheten bjuder, söka systematiskt utrota sina grannar.

Oaktat alla banala spetsfundigheter, med vilka man söker bemantla båda dessa doktriner, äro alla moraliskt sunda individer ense därom, att det nu pågående kriget är ett stort brott mot civilisationen, och den enda fråga, som ännu står öppen är, vilkendera av de två stri-

dande maktgrupperna som är moraliskt ansvarig för detta brott.

Var Österrike berättigat att förklara Serbien krig?

Var Tyskland berättigat att förklara krig mot Ryssland och Frankrike?

Var England berättigat att förklara Tyskland krig?

Som den sista av dessa frågor är den lättast avfärdade, skola vi taga den först i betraktande.

Englands försvarsgrunder.

Englands försvarsgrunder vila på det högtidliga fördrag av 1839, enligt vilket Preussen, Frankrike, England, Österrike och Ryssland garanterade Belgiens ”ständiga neutralitet”, ånyo bekräftat den 22 juli 1870 av tyske rikskansleren Bismarck och ännu senare ytterligare stadfästat, enligt det slående faktum, som avslöjas i Belgiens grå bok.

Våren 1913 pågick inom tyska riksdagens budgetskommitté en debatt om militärbudgeten. Under loppet av debatten yttrade tyske utrikesministern:

> ”Belgiens neutralitet är fastställd genom internationella konventioner, *och Tyskland*

är beslutet att respektera dessa konventioner."

Såsom en bekräftelse på denna högtidliga försäkran tillade krigsministern under samma debatt:

"Belgien har ingenting att göra med frågan om det berättigade i Tysklands militära omorganisationsförslag. Det motiveras av ställningen i öster. *Tyskland skall ej lämna ur ögonsikte det faktum, att Belgiens neutralitet är garanterad genom internationella fördrag.*"

Ett år senare, den 31 juli 1914, försäkrade tyske ministern i Bryssel herr von Below belgiska utrikesdepartementet, att han ägde kännedom om en förklaring, som tyske rikskansleren avgivit år 1911, enligt vilken "Tyskland ej hade för avsikt att kränka Belgiens neutralitet", och han "var förvissad om att de tänkesätt, som häri funnit uttryck, sedan dess *icke undergått någon förändring*". (Se Belgiens grå bok, nr 11 och 12.)

Det synes onödigt att diskutera det hänsynslösa åsidosättandet av dessa högtidliga förbindelser och förklaringar, när den nuvarande tyske rikskansleren i sitt tal till riksdagen och till världen den 4 augusti 1914 öppet erkänner,

att Tyskland begick en orättfärdighet genom sin inmarsch i Belgien. Han sade:

”Vi befinna oss i ett nödläge, och nöd bryter lag. Våra trupper hava besatt Luxemburg och kanske redan beträtt belgiskt område. *Detta, mina herrar, står i strid mot folkrättens bestämmelser.* Det är sant, att franska regeringen har i Bryssel förklarat sig villig att respektera Belgiens neutralitet, så länge dess motståndare gör det. Det är oss emellertid bekant, att Frankrike det oaktat stod färdigt att låta sina trupper inmarschera i landet. Frankrike kunde vänta, men vi kunde det ej. Ett franskt angrepp mot vår flank vid nedre Rhen hade kunnat bliva ödesdigert för oss. Vi voro därför nödsakade att åsidosätta de luxemburgska och belgiska regeringarnas rättmätiga protester. *Den orätt, som vi begå — jag erkänner den öppet —* skola vi försöka gottgöra, så snart vårt militära syfte är uppnått. Den, som ser sig hotad så, som vi äro hotade, och som strider för det högsta han äger, kan endast hava en tanke — den, hur han skall slå sig igenom.”

Detta försvar är ej ens ett försök till undskyllan eller kringgående av fakta. Det är en

skyldighetsförklaring inför världen. Det har e n förtjänst, den att ej genom hyckleri förvärra brottet. Det stöder i själva verket Tysklands sak på Treitschkes och Bernhardis förkunnelse, att varje nation är berättigad att till det yttersta utnyttja sina fysiska krafter i försvar för egna själviska intressen. Detta är ingen ny förkunnelse. Det enda överraskande i avseende på densamma är dess återupplivande i det tjugonde seklet. Machiavelli har långt mera eftertryckligt hävdat samma lära i sitt arbete ”Fursten”, i vilket han prisar Cesare Borgias stadsklokhet att trampa under fötterna de svagare italienska staterna och gentemot dem utöva det hänsynslösaste skräckvälde, den mest otyglade grymhet och det nedrigaste förräderi. Belgiens ödeläggelse är helt enkelt borgiaism, tusenfalt förvärrad genom det moderna krigets tekniska resurser.

Så framt vår högt prisade civilisation icke endast är en med tunnaste fernissa överdragen barbarism; så framt ej lag och rätt i världen endast vila på gevärets och kanonens principer; för så vitt människosläktet efter oräkneliga århundraden gjort något verkligt framsteg i politisk sedlighet utöver grottinvånarnas ståndpunkt, är detta Tysklands svar icke ägnat att anständigtvis tillfredsställa allmänna meningen

i världen. Tysklands påstående, att ett fredsfördrag endast är ”ett stycke papper”, som efter behag kan åsidosättas, när endera partens själviska intressen så fordra, är en negering av allt vad civilisation heter.

Belgien har blivit offrat inför hela världens blickar. Dess fullkomliga skuldlöshet ända intill den stund, då det blev anfallet, ligger i alltför öppen dag att behöva bevisas. Dess frivilliga offer under uppfyllande av högtidligt ingångna neutralitetsförpliktelser skall ”med änglatungor gällt basuna” emot dess grymma och hänsynslösa ödeläggande. I denna punkt kunde högsta domstolen ingen anledning hava för tvivel eller tvekan. Dess dom skulle falla snabbt och obönhörligt.

Ett diplomaternas krig.

Återstående två här ovan angivna tvistefrågor äro ej så enkla att avgöra. Först och främst och kanhända uteslutande beror frågan om det moraliska ansvaret på vilka tvistepunkter, som uppkommit genom notväxlingen mellan Europas kabinetter under sista veckan av juli. Det karakteristiska och högst märkvärdiga med detta största av alla krig är nämligen, att dess utbrott påskyndades av diplomaterna. Under

förutsättning av att alla diplomater uppriktigt önskade en fredlig lösning av de frågor, som uppkommit genom Österrikes ultimatum till Serbien (vilket icke alls är säkert), var kriget ett resultat av en svag och därtill oskicklig diplomati.

Jag inser fullkomligt skillnaden mellan de omedelbara krigsanledningarna och krigets förutgående och mera fundamentala orsaker. Icke desto mindre, när världen den 23 juli 1914 befann sig i djupaste sommarfrid, framkallades plötsligt genom Österrikes ultimatum en tvistefråga, som på det allvarligaste berörde nationernas integritet och jämvikten i Europa. Därefter följer under omkring en veckas tid mellan Europas kabinetter en rad av diplomatiska förhandlingar, som öppet angivas hava till ändamål att förekomma ett krigsutbrott men likväl äro så fruktlösa, att kriget påskyndas, och det fasansfulla Rubicon är passerat, innan världen annat än högst ofullkomligt känner arten av meningsskiljaktigheterna mellan de i kriget inblandade regeringarna. Den moraliska synpunkten på denna stora strid måste till stor del bero på den samling av officiella dokument, som hopbragts, vilka därför också kunna behandlas som skriftliga bevismedel i en process.

En väsentlig del av dessa handlingar äro

redan framlagda inför allmänna meningens domstol i Englands och Tysklands vita böcker och Rysslands gula bok. Ändamålet med denna artikel är att undersöka, vilket utslag en lidelsefri och opartisk domstol skulle fälla i avseende på föreliggande tvistefrågor och med ledning av i saken framlagda bevismedel.

Tysklands och Österrikes hemlighållande av vitalt viktiga dokument.

Först och främst skulle en så beskaffad domstol mottaga ett starkt intryck icke endast av vad de sålunda hopbragta handlingarna uppenbara utan även av *det betydelsefulla förhållandet, att veterligt befintliga dokument undandragits allmänhetens kännedom.*

Englands och Rysslands officiella försvarsskrifter förete ingen påtaglig uraktlåtenhet å någonderas sida att framlägga alla i deras ägo befintliga dokument, medan *Tysklands vita bok däremot genast vid första påseendet röjer undanhållandet av handlingar utav avgörande betydelse och Österrike hittills helt och hållet uraktlåtit att framlägga något av i dess ägo befintligt skriftligt bevismaterial.*

Vi veta genom Tysklands vita bok — även om vi ej kunde sluta oss därtill såsom ett ovill-

korligt faktum — att många viktiga meddelanden under denna kritiska period växlades mellan Tyskland och Österrike, och det är troligt, att även åtskilliga sådana förekommit mellan de två länderna och Italien. Italien är också trots det brydsamma i dess belägenhet skyldigt världen att fullt och klart lägga papperen på bordet. Vad därvid skulle komma i dagen, angives förmodligen av den bestämda slutsats, vartill det kommit, att dess allierade börjat ett *anfallskrig,* vilket förhållande frikallade det från varje förpliktelse gentemot trippelalliansen.

Det faktum, att meddelanden växlats mellan Berlin och Wien, vilkas innehåll aldrig framlagts, är, som sagt, ej ett löst antagande. Tyskland medgiver och gör i sin försvarsskrift gällande, att det i medlingssyfte samvetsgrant använt sitt inflytande hos Österrike, men icke endast saknas varje praktiskt resultat av ett sådant medlarskap, *utan textlydelsen i dessa viktiga handlingar hålles ännu fördold i Berlins och Wiens hemliga arkiv.*

I Tysklands officiella försvarsskrift uppgives sålunda, att trots Österrikes vägran att antaga sir Edward Greys förslag att använda den serbiska noten ”som en grundval för vidare förhandlingar”,

"vi [Tyskland] fortsatte våra medlingsförsök *till det yttersta* och läto i Wien uttala det rådet att visa allt det tillmötesgående, som vore förenligt med monarkiens värdighet."[1]

Detta skulle verka mera övertygande, om tyska utrikesministeriet på samma gång som det meddelar andra diplomatiska aktstycken, även offentliggjorde ordalydelsen av det råd, som gavs i Wien.

Samma märkliga uraktlåtenhet äger även rum, när i samma försvarsskrift berättas, att tyska regeringen den 29 juli rått Österrike "att börja förhandlingarna med herr Sassonov". Ej heller här återfinnes *texten* till noten bland de dokument, tyska utrikesministeriet delgivit världen. De noter, som växlats mellan detta och Tysklands sändebud i Petersburg, Paris och London, äro återgivna *in extenso,* men bland de tjugusju bilagorna till Tysklands officiella försvarsskrift *återfinnes märkligt nog ej en enda av de många noter, som avsänts från Berlin till Wien och endast en enda från Wien till Berlin.* Detta kan ej vara en blott tillfällighet. Tyskland har ansett lämpligt breda hemlighetsfullhetens slöja över dess förhandlingar med

[1] Tysklands vita bok.

Wien, ehuru det föregiver sig meddela innebörden av några utav desamma.

Så länge Tyskland ej är villigt att öppet framlägga sina viktigaste dokument, bör det ej förvånas, om världen, som har i gott minne Bismarcks stympande av Emserdepeschen, vilket påskyndade det fransk-tyska kriget, visar sig mindre benägen att sätta tro till uppriktigheten i dess medlingsförsök.

Österrikes sak mot Serbien.

En undersökning av befogenheten i Österrikes klagomål mot Serbien skulle föra oss längre än befintliga dokument stå oss till buds och in på området av omtvistade fakta. Dessutom skulle den draga ut denna artikel alltför mycket på längden.

Låt oss därför resonemangsvis förutsätta, att vår föregivna domstol börjar sitt övervägande med antagandet, att Österrike hade berättigad anledning till klagomål mot Serbien och att mordet på ärkehertigen den 28 juni 1914, vilket i själva verket förövades av österrikiska medborgare av serbiska sympatier på österrikisk mark, inspirerats och främjats genom politiska stämplingar antingen av serbiska regeringen

eller av inom Serbien förefintliga politiska föreningar.

Frågan skulle då ej längre vara, huruvida Österrike hade berättigad anledning till klagomål mot Serbien, utan huruvida Österrike med tagen hänsyn till sina förpliktelser mot civilisationen gick till väga på rätta sättet, då det sökte upprättelse för lidna oförrätter.

Centralmakternas hemlighållande av sina planer.

Den 28 juni 1914 blev österrikiske kronprinsen mördad i Sarajevo. Under närmare en månads tid vidtogs ingen åtgärd av Österrike, och intet som helst offentligt tillkännagivande av dess planer förspordes. Hela världen sympatiserade på det varmaste med Österrike i dess nya bekymmer och i all synnerhet med dess åldrige monark, som i likhet med kung Lear ”var lika rik på sorger som på år”.

Serbiska regeringen hade uttryckligen förnekat varje slag av delaktighet i brottet och högtidligt förbundit sig att straffa de serbiska undersåtar, som kunde befinnas invecklade i saken.

Tid efter annan, från den 28 juni till den 23 juli, förspordes från Wien halvofficiella antyd-

ningar om att landet hade för avsikt att i denna sak ålägga sig strängaste självbehärskning och handla i fredligaste anda. Icke minsta vink förnams om att Tyskland och Österrike stodo i begrepp att mitt under djupaste fred slunga en eldbrand i Europas krutmagasin.

Detta framgår på det mest slående sätt av det första brevet i Englands vita bok från sir Edward Grey till sir H. Rumbold, daterat den 20 juli 1914. Det är ett av de betydelsefullaste dokumenten i hela notväxlingen. Vid den tid då detta brev skrevs, är det bestämt antagligt, att Österrikes övermodiga och högst oförsynta ultimatum till Serbien redan var uppsatt och behörigen gillat i Wien och möjligen även i Berlin. Och likväl hade sir Edward Grey, utrikesministern i ett stort och vänskapligt sinnat land, så föga kännedom om Österrikes politik, att han samma dag (den 20 juli)

> ”frågade den tyske ambassadören, om han nyligen erfarit något om vad som försiggick i Wien med avseende på Serbien. Tyske ambassadören svarade, att han ej erfarit något, men att Österrike säkerligen komme att vidtaga någon åtgärd.”

Sir Edward Grey tillägger, att han sade den tyske ambassadören, att han fått veta, att greve Berchtold, österrikiske utrikesministern,

> ”vid ett samtal med italienske ambassadören i Wien under uttryck av beklagande antytt, att situationen vore allvarlig, men sagt, att allt nog skulle reda sig.”

Tyske ambassadören svarade då, att det vore önskligt, ”att Ryssland kunde uppträda som medlare i avseende på Serbien”, så att första tanken på Rysslands medlareskap utgick från tyske ambassadören i London. Sir Edward Grey tillägger därpå, att han sade tyske ambassadören, att han

> ”antog, att den österrikiska regeringen icke skulle företaga något, förrän den först för offentligheten framlagt sina anklagelser mot Serbien, vilka förmodligen voro grundade på vad som vid undersökningen kommit i dagen”,

och tyske ambassadören biträdde detta antagande.[1]

Antingen bedrog tyske ambassadören i denna stund sir Edward Grey med stöd av teorien, att ett sändebuds verkliga uppgift är ”att ljuga till förmån för sitt land”, eller också utslungades åskviggen under iakttagande av så stor hemlighetsfullhet, att ej ens Tysklands ambassadör i England visste, vad som var i görningen.

[1] Englands vita bok, nr 1.

Brittiske ambassadören i Wien rapporterar till sir Edward Grey:

> ”Överlämnandet av noten till Serbien i Belgrad den 23 juli föregicks av en period av fullkomlig tystnad vid Ballplatz.”

Han säger vidare, att med undantag av tyske ambassadören i Wien — märk väl det betydelsefulla undantaget — ingen enda medlem av diplomatiska kåren på förhand ägde kännedom om Österrikes ultimatum och att franske ambassadören vid sitt besök i österrikiska utrikesministeriet den 23 juli icke endast fortfarande hölls i okunnighet om att detta ultimatum redan utfärdats, utan även bibringats det intryck, att tonen i detsamma vore hovsam. Icke ens italienske ambassadören var invigd i greve Berchtolds förtroende.[1]

Visste Tyskland av eller hade inspirerat Österrikes ultimatum.

Den intressanta och viktiga frågan framställer sig nu, om Tyskland på förhand hade kännedom om och gillade Österrikes ultimatum. Om så var förhållandet, har det gjort sig skyl-

[1] Telegram från sir M. de Bunsen till sir Edward Grey den 1 september 1914.

digt till dubbelhet, enär tyske ambassadören i Petersburg till ryske utrikesministern avgivit en uttrycklig försäkran att:

> "tyska regeringen *icke kände till innehållet av Österrikes not före dess avlämnande och icke kunde hava någon inverkan på dess innehåll. Det är ett misstag att påstå, att Tyskland intagit en hotfull hållning.*"[1]

Denna förklaring är alltigenom osannolik. Österrike var den svagaste av parterna i tvåmaktsförbundet, och det var Tysklands sabel, den lät skramla kring öronen på Europas makter. Det är tydligt och klart, att Österrike icke kunde gå till en ytterlighetsåtgärd, som man från början måste inse vara ägnad att uppväcka fiendskap med Ryssland, utan att hava förvissat sig om Tysklands stöd, och det är en sannolikhet, som närmar sig moralisk visshet, att Österrike icke skulle hava blottställt sig själv och Tyskland för vådan av ett europeiskt krig utan att först rådfråga sig med Tyskland.

Än mer, vi hava ett vittnesintyg av sir M. de Bunsen, engelske ambassadören i Wien, som i ett telegram till sir Edward Grey underrättar denne, att han "på enskild väg erhållit upplysning om att tyske ambassadören (i Wien)

[1] Rysslands gula bok, nr 18.

hade kännedom om lydelsen av Österrikes ultimatum till Serbien, innan det avsändes, och telegraferade det till tyske kejsaren", samt att tyske ambassadören själv "underskriver varenda rad i detsamma."[1] Som han ej uppgiver sin privata källa, skulle detta vittnesintyg ej i och för sig vara fällande, men när vi undersöka Tysklands officiella försvar i dess vita bok, *finna vi, att tyska utrikesministeriet medgiver, att det blivit rådfrågat före utfärdandet av Österrikes ultimatum och ej endast gillade den kurs, Österrike valt, utan bokstavligen gav detta land carte blanche att fortgå på den inslagna vägen.*

Denna punkt synes oss så viktig för avgörandet av frågan om uppriktigheten i Tysklands hållning och i försäkringarna om dess fredssträvanden, att vi anföra den in extenso. Efter att hava häntytt på den föregående konflikten mellan Österrike och Serbien säger Tysklands vita bok:

> "Under sådana förhållanden stod det klart för Österrike, att det icke var förenligt med vare sig dess värdighet eller monarkiens självbevarelse att längre overksamt åse stämplingarna på andra sidan gränsen. *Den kejserliga och kungliga rege-*

[1] Englands vita bok, nr 95.

ringen underrättade oss om denna uppfattning och anhöll att få erfara vår mening. Av fullt hjärta kunde vi förklara för vår förbundskamrat, att vi gillade hans uppfattning av sakläget, och försäkra honom, att den aktion, som han ansåg nödvändig för att göra slut på den mot monarkiens bestånd riktade rörelsen i Serbien, skulle vinna vår anslutning. Härvid voro vi fullt medvetna om att eventuella krigiska åtgärder av Österrike-Ungern mot Serbien kunde föranleda Ryssland att uppträda och härmed, vår förbundsplikt likmätigt, indraga oss i ett krig."

Sir M. de Bunsens trovärdiga vittnesmål bestyrkes ytterligare genom det faktum, att brittiske ambassadören i Berlin i sitt brev till sir Edward Grey av den 22 juli meddelar, att han *föregående afton* (den 21 juli) sammanträffat med tyske utrikesministern och att en häntydan därvid gjorts på det steg, Österrike väntades komma att taga i Belgrad.

"Hans excellens var tydligen av den uppfattningen, att detta steg från Österrikes sida hade bort tagas tidigare. Han vidhöll, att tvistefrågan borde avgöras mellan Serbien och Österrike allenast och att ingen

yttre inblandning borde förekomma i förhandlingarna mellan dessa båda länder."

Han tillägger, att under det han därför icke ansett rådligt, att hans regering gjorde någon hänvändelse i saken till Österrike-Ungern, hade han

"vid många tillfällen under samtal med den serbiske ministern framhållit den ytterliga vikten av att det ömsesidiga förhållandet mellan Österrike och Serbien bleve på ett tillfredsställande sätt ordnat."[1]

Här hava vi den första uppgiften om Tysklands ställning till saken, en ställning, som senare händelser visade fullkomligt ohållbar men i vilken Tyskland likvisst envist framhärdade ända intill slutet och varigenom det i hög grad påskyndade kriget. Glömsk av gemensamheten i den europeiska civilisationen och av det faktum, att förmedelst en genom sekler pågående politisk och diplomatisk förbindelse staterna emellan ett europeiskt statsförbund i själva verket existerar, om än dess organisation ännu befinner sig i sin linda, intog han den ståndpunkten till frågan, att Österrike borde tillåtas vidtaga aggressiva åtgärder mot Serbien utan inblandning av någon annan stat,

[1] Englands vita bok, nr 2.

även om, såsom oundvikligt vore, Serbiens förödmjukande skulle verka störande på ställningen balkanstaterna emellan och till och med utgöra en hotelse för jämviktsförhållandena i Europa.

Det torde ej behöva offras en enda rad på att övertyga någon förnuftig människa om att Österrikes ultimatum till Serbien var brutalt i tonen och orimligt i anseende till däri framställda fordringar. Svårt skulle vara att ur historiens gömmor kunna framleta ett mera kränkande aktstycke, och orättfärdigheten i detsamma förvärras ytterligare genom den korta betänketid det medgav vare sig Serbien eller Europa i dess helhet. Serbien hade fyrtioåtta timmar på sig att besvara frågan, om det ville finna sig i en kränkning av dess suveränitet och faktiskt erkänna sig skyldigt till ett brott, som det bestämt förklarat sig ej vidgå. Som innehållet i detta ultimatum i dess helhet ej blev bekant för de europeiska utrikeskabinetten förrän nära tjugufyra timmar efter dess delgivande till Serbien, hade Europas övriga nationer endast en dag på sig att överväga vad som kunde göras för att bevara freden i Europa, innan denna var ohjälpligt tillspillogiven.[1]

En ytterligare bekräftelse på att tyska ut-

[1] Englands vita bok, nr 5; Rysslands gula bok, nr 3.

rikesministeriet på förhand kände åtminstone huvudinnehållet av Österrikes ultimatum, framgår av det faktum, att tyske rikskansleren samma dag det var utfärdat, instruerade tyska sändebuden i Paris, London och Petersburg att till franska, engelska och ryska regeringarna uttala den uppfattningen, att

> "österrikisk-ungerska regeringens både handlingssätt och fordringar måste anses som rättmätiga."[1]

Hur kunde Tyskland på detta sätt skriva under Österrikes "fordringar", om det ej kände huvudinnehållet av dess ultimatum?

Timmen, då dessa betydelsefulla instruktioner avsändes, är ej angiven, varför det ej med nödvändighet följer, att det skedde före aktstyckets delgivande i Belgrad klockan 6 e. m. Som Österrikes ultimatum emellertid ej nådde Europas övriga huvudstäder förrän nästa dag, vilket tydligt framgår av den diplomatiska notväxlingen, synes det osannolikt, att tyska utrikesministeriet skulle hava kunnat avsända detta omsorgsfullt utarbetade formella uttalande till de övriga makterna redan den 23 juli, om det ej haft icke allenast vetskap om Österrikes avsikt att framlägga ett ultimatum

[1] Tysklands vita bok, bil. 1.

utan även kännedom om åtminstone huvudpunkterna i detsamma.

Ehuru det ej är omöjligt, att Tyskland, då det in blanco underskrev Österrikes politik, avsiktligt avhöll sig från att granska textlydelsen i aktstycket för att sedermera kunna säga sig ej vara ansvarigt för Österrikes handlingssätt — en politik, som visserligen ej vore ägnad att göra hela saken mindre nedsättande — är det dock rimligare att antaga, att det samtida avsändandet av Österrikes ultimatum till Belgrad och Tysklands uttalande till makterna var resultatet av en samverkan de båda länderna emellan och tjänade ett gemensamt ändamål. Ingen domstol eller jury skulle, om det gällde vanliga förhållanden i det mänskliga livet, för ett ögonblick draga denna slutledning i tvivelsmål.

Tyska utrikesministeriets senast anförda not förutsätter, att Serbien ”kommer att ställa sig avvisande gentemot Österrikes fordringar” — varför, ifall dessa voro berättigade? — och Tyskland framkastar till Frankrike, England och Ryssland, att om österrikiska regeringen i följd därav måste ”vidtaga militära åtgärder”, ”valet av medel måste överlämnas åt denna”.

De tyska sändebuden i de tre huvudstäderna instruerades

> "att isynnerhet giva ett kraftigt uttryck åt den uppfattningen, att det i föreliggande fall handlar om avgörandet av en angelägenhet, som uteslutande rör Österrike-Ungern och Serbien, och att det måste vara makternas allvarliga strävan att inskränka den till dessa två direkt intresserade parter".

Och rikskansleren tillägger, att Tyskland enträget önskade

> "en lokalisering av konflikten, emedan varje ingripande av en annan makt till följd av olika alliansförpliktelser skulle draga med sig oöverskådliga konsekvenser."[1]

Detta är ett av de betydelsefullaste dokumenten i hela notväxlingen. Om Tyskland varit lika okunnigt i fråga om Österrikes politik och ultimatum, som dess sändebud i London föregav sig vara, och om Tyskland ej vid detta tillfälle uppeggade och stödde Österrike i dess farliga förehavande, varför skulle då tyske rikskansleren hava tillställt England, Frankrike och Ryssland denna hotfyllda vink, att åt Österrike måste lämnas fria händer att vidtaga militära åtgärder mot Serbien och att varje försök till

[1] Tysklands vita bok, bil. 1.

ingripande till förmån för den svagare nationen ”skulle draga med sig oöverskådliga konsekvenser”?

Några dagar senare sänder rikskansleren tyska förbundsregeringarna en *förtrolig not*, i vilken han erkänner möjligheten av att Ryssland kunde komma att anse som sin plikt ”att taga parti för Serbien i dess konflikt med Österrike-Ungern”. Jag frågar ännu en gång varför? om Österrikes sak var så avgjort berättigad. Rikskansleren tillägger, att:

> ”om Ryssland anser, att det måste taga parti för Serbien i denna konflikt, är det visserligen därvidlag i sin goda rätt”,

men han tillfogar, att Ryssland i så fall kränker den österrikisk-ungerska monarkiens integritet och därför ensamt skulle

> ”bära ansvaret för ett europeiskt krig, om ett sådant skulle uppkomma ur den österrikisk-serbiska konflikten, *vilken alla övriga europeiska stormakter önska lokalisera*.”

I denna viktiga konfidentiella not förklarar tyske rikskansleren, att Tyskland har starkt intresse av att Serbien blir straffat för sin politik mot Österrike. Han säger:

”Våra intimaste intressen kalla oss till Österrike-Ungerns sida,” och han tillägger, att

”om mot vår förhoppning genom Rysslands ingripande brandens härd vidgas, så skola vi, trogna vår alliansförpliktelse, med rikets hela makt lämna stöd åt grannmonarkien.”[1]

Försöken att bevara freden.

Vid avgörandet av målet skulle vår fingerade domstol ägna föga uppmärksamhet vid tomma försäkringar om fredsvilja. En nation kan lika väl som en enskild person lömskt störa en annans fred mitt under de vänskapligaste umgängesformer, och även civilisationens fred kan förrådas med en Judaskyss. Fredsförsäkringar ingå i diplomatiens konstspråk och hava alltid varit karaktäristiska för den mest krigiska av alla nationer.

Intet krig har i nyare tider inletts, utan att den angripande parten försäkrat, att hans nation ingenting högre önskade än fred, och samtidigt anropat Försynen om hjälp för sin mördarepolitik. För att omskriva lady Teazles yttrande vid ett bekant tillfälle, då Josef Sur-

[1] Tysklands vita bok, bil. 2.

face vitt och brett ordade om "heder", torde det vara bäst att i dylika fall lämna Guds namn ur räkningen.

Låt oss sålunda undersöka det bevismaterial, som redan föreligger, och för tydlighetens skull taga de händelser, som föregingo kriget, i kronologisk ordning.

Omedelbart efter delfåendet av Österrikes ultimatum den 24 juli uttalade ryske utrikesministern i ett officiellt meddelande från Petersburg till Österrike-Ungern, att "den korta återstående fristen berövar makterna möjligheten att uträtta något av nytta för biläggande av de uppkomna svårigheterna". Och han tillägger:

> "För att avvända de oberäkneliga och för alla lika ovälkomna följder, vartill Österrikes handlingssätt kan föra, anse vi det för nödvändigt, att Österrike framför allt förlänger den för Serbiens svar bestämda tiden."

Sassonov framhöll vidare, att tid borde lämnas makterna att taga kännedom om resultatet av de undersökningar, österrikisk-ungerska regeringen gjort i fråga om Sarajevomordet, och tillägger, att om makterna därvid bleve övertygade om

> "det berättigade i vissa av Österrikes ford-

ringar, de skulle finna sig i stånd att sända serbiska regeringen därmed överensstämmande råd."

Mycket riktigt anmärker han vidare, att

"en vägran att utsträcka den i Österrikes ultimatum bestämda fristen... skulle stå i strid mot själva grunderna för internationella förbindelser."[1]

Skulle någon domstol kunna bestrida rättvisan i detta påstående? Världsfreden stod på spel. Man begärde endast tid för att se, vad som kunde göras för att bevara denna fred och till det yttersta undanröja orsakerna till Österrikes klagomål.

Samtidigt med Sassonovs enträgna uppmaning till en liten förlängning av fristen framhöll sir Edward Grey för tyske ambassadören vid ett personligt sammanträffande med denne den 24 juli, att det enda medlet att förekomma en katastrof vore,

"att de fyra makterna, Tyskland, Frankrike, Italien och vi (England) samtidigt arbetade i Wien och S:t Petersburg."[2]

Tyskland behövde endast antyda till Österrike, att "nödig hänsyn för allmänna meningen

[1] Rysslands gula bok, nr 4.
[2] Englands vita bok, nr 11.

i världen" såväl som vanlig hövlighet gentemot stora och vänskapligt sinnade nationer krävde, att tillräcklig tid lämnades såväl åt Serbien som åt övriga nationer att i samråd verka för det gemensamma bästa, synnerligast som man befunne sig mitt i sommarens döda säsong och många av Europas regenter och statsmän vore borta från sina respektive huvudstäder.

Under sådana förhållanden var det endast naturligt, att Ryssland den 24 juli förklarade:

> "att intet steg, som Österrike toge för att förödmjuka Serbien kunde med likgiltighet åses av Ryssland."

Och samma dag sade Rysslands chargé d'affaires i Wien till österrikiske utrikesministern, att

> "Österrikes not var hållen i en form, som omöjliggjorde ett antagande i oförändrat skick, och att den var både ovanlig och utmanande till ordalagen."

Varpå utrikesministern endast svarade, att den österrikiske ministern i Serbien

> "hade befallning att lämna Belgrad, så framt icke de österrikiska kraven i sin helhet antagits i morgon klockan fyra e. m." [1]

[1] Englands vita bok, nr 7.

Den enda eftergift för fredsintressena, Österrike såväl nu som vid senare tillfällen visat, är dess försäkran, att det icke eftersträvar territoriellt förvärv i Serbien *efter dess besegrande.*

Tysklands tillvägagångssätt samma dag, den 24 juli, är högst märkligt. Dess ambassadör i England meddelade sir Edward Grey en not, i vilken det försvarar österrikiska regeringens anklagelseskrift och ultimatum genom att förklara, att

> ”under förhandenvarande omständigheter kunna den österrikisk-ungerska regeringens tillvägagångssätt och fordringar endast betraktas som rättmätiga och billiga.”

Noten säger vidare:

> ”Den kejserliga regeringen (Tyskland) vill kraftigt framhålla såsom sin mening, att det i föreliggande fall blott gäller en fråga, som bör avgöras uteslutande mellan Österrike-Ungern och Serbien, och att stormakterna böra allvarligt bemöda sig att begränsa den till dessa två närmast intresserade.” [1]

Den 25 juli avlämnade Serbien, sannolikt till stor överraskning både för Tyskland och Österrike, vilka bestämt räknat med att Serbien ej

[1] Englands vita bok, nr 9.

skulle gå in på Österrikes ultimatum, i enlighet med Rysslands försonliga råd en svarsnot, i vilken det med uppoffring av sin värdighet som suverän stat i huvudsak går in på alla Österrikes fordringar utom en, och vad denna senare beträffar, avslogs den ej direkt, utan Serbien förklarade sig villigt att hänskjuta den antingen till skiljedomstolen i Haag eller till stormakternas gemensamma avgörande.[1]

Ingen domstol skulle för ett ögonblick ifrågasätta, att icke detta svar i sin helhet innebure ett samtyckande till Österrikes ytterligt långt gående fordringar, och Tyskland och Österrike förnekade det ej heller på allvar. De nöjde sig med att bestrida uppriktigheten i de serbiska försäkringarna och betecknade de gjorda eftergifterna som ”falskt spel”. I avseende härpå är det nog att påpeka, att om Tyskland och Österrike accepterat Serbiens svar som tillfyllestgörande och Serbien sedan ej varit i stånd att uppfylla sina på fullkomligt god tro avgivna löften, skulle Serbien hava skördat föga sympatier, men intet europeiskt krig skulle hava uppstått. Både Ryssland och England lovade högtidligt att använda sitt inflytande för att i nödfall tvinga Serbien att utan inskränkning gå in på allt, vad Österrike rimligtvis kunde fordra. Den punkt, som Serbien er-

[1] Englands vita bok, nr 39.

bjöd sig att hänskjuta till den internationella skiljedomstolen eller till makternas avgörande, gällde frågan om österrikiska ämbetsmäns deltagande i de serbiska domstolsrannsakningarna. Problemet erbjöd ej någon svårighet att lösa. Österrikes önskan om en opartisk domstolsundersökning kunde lätt hava ernåtts därigenom, att de neutrala makterna tillsatt en juridisk granskningskommitté.

Den 24 juli anmodade sir Edward Grey tyske ambassadören att använda allt sitt inflytande i Wien för att vinna en förlängning av fristen. Denna högst billiga begäran besvarade tyska regeringen i ord och handling på det mest ovärdiga sätt. Den samtyckte att vidarebefordra förslaget, men tyske utrikesministern tillade, att som österrikiske premiärministern vore borta från Wien, skulle det vålla tidsutdräkt och möta svårigheter att få fristen utsträckt. Han

> ”medgav fritt, att österrikisk-ungerska regeringen *önskade giva serberna en läxa och hade för avsikt att vädja till vapnen. Han medgav tillika, att serbiska regeringen icke kunde godtaga vissa av de österrikisk-ungerska fordringarna.*”

Han tillade för övrigt, att Tyskland icke önskade något allmänt krig samt att ”han skulle

göra allt, som stod i hans makt för att förekomma en sådan olycka".[1]

Om Tyskland gjorde något meddelande till Österrike i världsfredens intresse, återstår ännu att se bevisen härför offentligt framlagda. Ett ord från Berlin till Wien skulle hava berett en tidsvinst, som under förutsättning av att uppriktig fredsvilja verkligen förefanns, kunde hava lett till världsfredens bevarande. Så vitt tillgängliga dokument utvisa, uttalade Tyskland aldrig detta ord.

Jämför denna Tysklands hållning med Rysslands. Detta lands utrikesminister erbjöd sig den 25 juli på morgonen

> "att träda tillbaka och överlämna frågan i Englands, Frankrikes, Tysklands och Italiens händer."[2]

Den 25 juli föreslog sir Edward Grey, att de fyra stormakterna (Tyskland häri inbegripet) skulle förena sig om att

> "hemställa till de österrikiska och ryska regeringarna att icke överskrida gränsen och giva de fyra i Wien och Petersburg verkande makterna tid att försöka ordna

[1] Englands vita bok, nr 11 och 18.
[2] Englands vita bok, nr 17.

saken. Om Tyskland går in på detta, känner jag mig livligt övertygad om att Frankrike och vi skola handla i överensstämmelse därmed. Italien skall utan tvivel gärna samverka med oss."[1]

På denna billiga begäran svarade rikskansleren:

"Vi intaga alltjämt den ståndpunkten, att denna fråga måste förbliva lokaliserad, *därigenom att alla makter avhålla sig från inblandning.*"

Men han tillade, att Tyskland ville, om en österrikisk-rysk strid skulle uppstå,

"tillsammans med de övriga stormakterna igångsätta en medlingsaktion mellan Ryssland och Österrike".[2]

Distinktionen är mycket svår att fatta. Rysslands spända förhållande till Österrike berodde på det senare landets försök att krossa Serbien. Häri ville Tyskland ej inskrida men var villigt att medla mellan Ryssland och Österrike. Praktiskt sett voro dessa båda sakförhållanden omöjliga att särskilja.

Hur Tyskland samarbetade med de övriga makterna, skola vi nu se.

[1] Englands vita bok, nr 24 och 25.

[2] Tysklands vita bok, bil. 13.

Allt vad Tyskland företog den 25 juli var, så vitt vi kunna se av handlingarna, att ”vidarebefordra” Englands och Rysslands begäran om fristförlängning, men efterföljande händelser giva vid handen, att denna de båda ländernas begäran ”befordrades vidare” utan något instämmande från Tysklands sida, ty är det väl i annat fall troligt, att Österrike lämnat en sådan framställning av dess bundsförvant utan avseende?

Sedan den österrikiske utrikesministern utslungat sitt ultimatum, avlägsnade han sig från huvudstaden, men ryske ministern i Wien lyckades få muntligen framföra samma högst billiga begäran till den tillförordnade utrikesministern, som helt enkelt sade, att han skulle meddela den till greve Berchtold, men tillade, att han *med bestämdhet kunde förutsäga ett absolut avslag.* Senare på dagen (den 25 juli) erhöll Ryssland ett bestämt svar, att ingen fristförlängning kunde meddelas.[1]

Har väl någonsin världsfreden offrats under tommare förevändningar? En helt kort frist, några dagar, till och med några timmar, skulle hava varit tillräckliga för att rädda världen från nu pågående ohyggligheter, men ingen tid kunde beviljas. Det är en utomordentligt

[1] Rysslands gula bok, nr 11 och 12.

skarp dom dessa diplomatiska brännvinsadvokater härigenom dragit över sig. Det torde vara svårt att inom historiska tider finna exempel på större oförsynthet mot en vänskapligt sinnad nation, och Österrike stod ej i krig med Ryssland.

Sedan England, Frankrike och Ryssland misslyckats i sina bemödanden att vinna tid, gjorde de nya ansatser till fredens bevarande genom att fördröja militära åtgärders vidtagande, tills nya medlingsförsök kunde medhinnas. Sir Edward Grey föreslog Tyskland, Frankrike, Ryssland och Italien, att de gemensamt skulle hemställa hos Österrike och Serbien att ej överskrida gränsen, förrän dessa makter ”hunnit sig emellan uppgöra någon plan att ställa sakerna till rätta”, men tyske ambassadören läste upp för sir Edward Grey ett telegram, som han erhållit från tyska utrikesministeriet, att sedan Österrike väl en gång tillställt Serbien sitt ultimatum, kunde det ej draga sig tillbaka.[1]

Som vi hava sett, försökte Tyskland aldrig, så långt föreliggande handlingar utvisa, att på något sätt påverka Österrike för att förmå det till någon eftergift av ena eller andra slaget. Dess ställning framgår tydligt av tyske am-

[1] Englands vita bok, nr 25.

bassadörens i Paris förklaring till franske utrikesministern, att Tyskland visserligen ej hade någon del i Österrikes ultimatum men likväl fullt gillade däri framställda synpunkter

> ”och att sedan pilen en gång var avskjuten, skulle Tyskland ej låta leda sig av andra hänsyn än plikten mot dess bundsförvant.”

Det synes vara denna falska sats, att dess plikter mot civilisationen voro av så underordnad betydelse, att förbundsbrodern Österrike borde understödjas, vare sig han hade rätt eller orätt, som varit så ödesdiger för Tyskland. Sådan var den politik, som det fullföljt med olycksbringande fasthet. Att ett land understödjer sin bundsförvant i krig, må så vara, men att det i fredstid biträder honom i orättmätiga anspråk och en ohövisk politik, det är sårande för allt vad internationell sedlighetskänsla heter.

Följande dag föreslog Ryssland Österrike, att de skulle inleda ett privat meningsutbyte i ändamål, att de gemensamt skulle vidtaga en ändring av vissa klausuler i den österrikiska noten av den 23 juli. *Härpå svarade Österrike icke ens.* Ryske ministern omtalade detta förslag för tyske utrikesministern och uttryckte sin förhoppning, att denne skulle ”finna det

möjligt att råda Wien att antaga" hans förslag, men sådant överensstämde ej med den tyska politiken. Samma dag uppvaktade nämligen tyske ambassadören i Paris franske utrikesministern och svarade på en liknande uppmaning om att Tyskland skulle tillråda Wien att tillmötesgå Serbien i samma försonliga anda, som detta land visat, "att detta ej vore möjligt på grund av det beslut, Tyskland fattat, att ej ingripa i den österrikisk-serbiska konflikten".

Samma dag föreslog England Frankrike, Italien och Tyskland, att representanter för dessa fyra makter skulle samlas till en fredskongress i London, men på detta gagneliga förslag, vilket kunde hava räddat freden i Europa, svarade tyske rikskansleren med den ömkliga undanflykten, att "det vore omöjligt att ställa Österrike i dess mellanhavande med Serbien inför en europeisk domstol", ehuru han låtsades "i princip" gilla medlingspolitiken.

Tysklands gillande "i princip" av en politik, som det i praktiken ej ville stödja, erinrar om de laglydiga tendenserna hos den mainske statsman, som förordade införandet av spritförbud i staten Maine men ej ville påtvinga någon dess efterlevnad. [1]

Tysklands vägran att draga Serbiens sak

[1] Englands vita bok, nr 46.

ens inför makternas övervägande, är så mycket anmärkningsvärdare, när man påminner sig, att tyske ambassadören i London för sir Edward Grey citerat tyske utrikesministerns yttrande, att

> ”det finns vissa saker i den österrikiska noten, som Serbien knappast kan väntas komma att acceptera”,

och denne sålunda erkänt, att Österrikes ultimatum åtminstone delvis vore obilligt. Sir Edward Grey fäste då tyske ambassadörens uppmärksamhet på det faktum, att om Österrike vägrade att lyssna till Serbiens i försonlig ton hållna svar och marscherade in i landet,

> ”betydde detta, att det vore beslutet att krossa Serbien till varje pris och utan hänseende till de konsekvenser, detta kunde medföra.”

Han tillade, att Serbiens svarsnot

> ”åtminstone borde brukas som en grundval för vidare förhandlingar”,

och anhöll, att tyska regeringen måtte påyrka detta i Wien.

Tyske utrikesministern svarade den 27 juli, att en konferens makterna emellan ”icke kunde komma till stånd”, att den ”praktiskt taget skulle vara att likställa med en skiljedomstol” och enligt hans mening icke kunde samman-

kallas ”annat än på begäran av Österrike och Ryssland”.[1]

Att detta var en tom undanflykt är fullkomligt klart. Tyskland visste, att Österrike ej komme att begära någon sådan konferens, ty detta land hade redan avslagit Rysslands begäran om fristförlängning och i själva verket redan inlett militära operationer. Tysklands hållning framgår bäst av ett brev från ryske ambassadören i Berlin till ryska utrikesministeriet, i vilket han omtalar, att han den 27 juli avlagt ett besök hos tyske utrikesministern och därvid bett honom

> ”att mera ihärdigt råda Wien att slå in på en fredlig riktning. Jagow svarade, att han ej kunde råda Österrike att giva efter.”[2]

Varför icke? Ryssland hade rått Serbien att giva efter, och Serbien hade gått in på nästan alla Österrikes fordringar. Varför kunde ej tyske utrikesministern råda Wien att möta försonlighet med försonlighet, om dess fredsvilja vore uppriktig?

Innan detta samtal ägde rum, hade franske ambassadören i liknande ärende infunnit sig i tyska utrikesministeriet och andragit det eng-

[1] Englands vita bok, nr 43 och 46.
[2] Rysslands gula bok, nr 38.

elska förslaget, att England, Tyskland, Ryssland och Frankrike genast skulle vidtaga åtgärder i Petersburg och Wien för att förmå Österrike och Serbien

> ”att avhålla sig från varje handling, som vore ägnad att förvärra den närvarande situationen.”

Härmed menades, att i avvaktan på utgången av vidare överläggningar Österrike ej skulle företaga något infall i Serbien, liksom Ryssland skulle avhålla sig från infall i Österrike. *Detta förslag vägrade tyske utrikesministern kategoriskt att biträda.*

Samma dag hade ryske ambassadören i Wien ”ett långt och allvarligt samtal med österrikiske understatssekreteraren i utrikesdepartementet”. Ryske ambassadören uttryckte därvid en allvarlig förhoppning:

> ”att någonting måtte göras, innan österrikiska trupper ryckte in i Serbien. Baron Macchio svarade, att det skulle nu bliva svårt, enär en skärmytsling redan ägt rum vid Donau, varvid serberna varit de anfallande.”

Den ryske ambassadören sade, att hans land skulle göra allt vad det kunde för att hålla serberna lugna

"och till och med förmå dem att draga sig tillbaka vid ett österrikiskt framryckande."

Den ryske ambassadören påyrkade, att österrikiske ambassadören i Petersburg försågs med fullmakt att fortsätta diskussionen med ryske utrikesministern,

"som var mycket villig att råda Serbien till att bevilja allt, som rimligen kunde begäras av det såsom en självständig makt."

Det enda svaret på detta förståndiga förslag var, att baron Macchio lovade underställa det utrikesministerns prövning.[1]

Samma dag hade tyske ambassadören i Paris avlagt besök i franska utrikesministeriet och strängt vidhållit, *att varje möjlighet till medling eller vidare överläggningar vore utesluten.* Detta hindrar ej, att tyske rikskansleren samtidigt inberättar till London, att han:

"vidtagit de av sir Edward Grey förordade medlingsförsöken i Wien ävensom meddelat österrikiske utrikesministern ryske utrikesministerns önskan om ett personligt samtal i Wien."

Vilket hyckleri! I Tysklands formella försvarsskrift förklarar detta lands officiella apologet efter att hava fastställt som sin övertygelse,

[1] Englands vita bok, nr 56.

> ”att en medlingsaktion i Österrikes mellanhavande med Serbien ej kunde tagas under övervägande, enär detta uteslutande vore en österrikisk-ungersk angelägenhet”,

att Tyskland förmedlat till Wien sir Edward Greys nya förslag, att Österrike skulle

> ”antingen betrakta det serbiska svaret såsom tillfredsställande eller ock såsom grundval för nya förhandlingar.”

Men österrikisk-ungerska regeringen — som spelade rollen av den elake kompanjonen — ”som till fullo uppskattade vår medlingsaktion” (säger Tysklands vita bok med sardonisk humor) svarade på detta förslag, att det efter öppnandet av fientligheterna *”kom för sent”*.

Kan någon förnuftig människa ens för ett ögonblick tvivla på att Österrike skulle hava gått in på ett förslag av dess mäktige bundsförvant, om Tyskland gjort något mera än blott ”förmedlat” sir Edward Greys förståndiga och fredsbefrämjande råd till Wien, eller att Österrike skulle hava uppskjutit sina militära operationer, om Tyskland antytt någon önskan i denna riktning? Följande dag, den 28 juli, tillslöts dörren än oryggligare för varje medlingsförsök, när österrikiske utrikesministern

> ”lugnt men bestämt förklarade, att *ingen diskussion kunde accepteras på grundval av*

den serbiska noten; att krig skulle förklaras i dag och att kejsarens liksom hans egen kända fredliga karaktär kunde tagas som en borgen för att kriget vore både rättvist och oundvikligt; och slutligen att detta vore en sak, som måste uppgöras direkt emellan de två omedelbart intresserade parterna.”

På detta förmätna och oresonliga yttrande, att Europa måste erkänna österrikiske utrikesministern som garant för rättfärdigheten i Österrikes sak mot Serbien, svarade brittiske ambassadören med en vink om ”sakens andra och mera vittomfattande sida”, nämligen freden i Europa, vilken vore väl ägnad att väcka betänkligheter hos varje ansvarsmedveten ämbetsman. Österrikiske utrikesministern svarade

”att han även besinnade det, men han ansåg, att Ryssland icke borde sätta sig emot operationer, sådana som de nu förestående, vilka ej åsyftade territoriell utvidgning och som ej längre kunde uppskjutas.”[1]

Då de enskilda förhandlingarna mellan Ryssland och Österrike sålunda strandat, återvände Ryssland till förslaget om en europeisk fredskongress. Dess ambassadör i Wien hade den

[1] Englands vita bok, nr 62.

28 juli en överläggning med greve Berchtold och påpekade därvid faran för ett europeiskt krig och önskvärdheten av ett gott förhållande mellan Österrike-Ungern och Ryssland.

Härpå svarade greve Berchtold, att han till fullo uppfattade det allvarliga läget och alla fördelar av en uppriktig överläggning med kabinettet i Petersburg. Men han tillade, att

> "å andra sidan österrikisk-ungerska regeringen, som ogärna tillgripit kraftåtgärderna mot Serbien, *i detta ögonblick varken kunde träda tillbaka eller gå in på något meningsutbyte om österrikisk-ungerska notens text.*" [1]

Samma dag, den 28 juli, hade tyske rikskansleren ett samtal med engelske ambassadören, varvid han sade sig icke ha kunnat antaga förslaget om en konferens av representanter för de neutrala makterna, emedan han ej trodde en sådan kunna leda till något resultat och

> "emedan en sådan konferens enligt hans mening skulle fått utseende av en areopag, bestående av två makter av varje grupp, som sutte till doms över de två övriga makterna."

[1] Rysslands gula bok, nr 45.

Efter att ha inlåtit sig på dylika ömkliga och falska undanflykter och av ambassadören hava blivit erinrad om den försonliga tonen i den serbiska noten, som i nästan allt gav efter för Österrikes fordringar,

> ”sade hans excellens, att han ej önskade diskutera den serbiska noten men att Österrikes ståndpunkt, som han till fullo gillade, var, att dess tvist med Serbien vore en uteslutande österrikisk angelägenhet, med vilken Ryssland ingenting hade att göra.”[1]

Mobiliseringarna.

Vid denna kritiska punkt blandade sig monarkerna i spelet. Tyske kejsaren, som just hemkommit från Norge, telegraferade till tsaren den 28 juli:

> ”jag sätter in allt mitt inflytande för att förmå Österrike-Ungern att söka vinna ett öppet och tillfredsställande samförstånd med Ryssland.”

Och han sade sig därvid hoppas på tsarens understöd.[2]

Om kejsaren var uppriktig, som det är möjligt, att han var, *intog han en annan ställning*

[1] Englands vita bok, nr 71.
[2] Tysklands vita bok, bil. 20.

än hans utrikesministerium. Av skriftliga bevis hava vi endast hans försäkran, att han gjorde allt, som stod i hans makt, för att bevara freden, men vilka steg han till den ändan tog eller vilka meddelanden han gjorde för att inverka på Österrike, *därom finna vi inga upplysningar i den officiella försvarsskrift, tyska regeringen givit världen.* Kejsaren kan endast genom att delgiva världen ordalydelsen av de råd, han gav de österrikiska ämbetsmännen, övertyga världen om att han var oskyldig till det brott, som begicks av camarillan i Potsdam. Han har framlagt sina telegram till tsaren. *Var finnas de telegram, han får antagas hava sänt Frans Josef eller greve Berchtold? Var finnas de instruktioner, han gav sina ambassadörer eller sin utrikesminister?*

Det är anmärkningsvärt, att Sassonov samma dag telegraferade till greve Benckendorff:

> ”Mina samtal med den tyske ambassadören bekräfta mitt intryck, att Tyskland snarast ställer sig gynnsamt mot Österrikes oförsonliga hållning.”

Och han tillägger, att historien skall komma att giva honom rätt i hans uppfattning, att

> ”kabinettet i Berlin, som skulle kunnat avvärja krisens utveckling, tydligen icke ut-

övar något inflytande på sin bundsförvant."[1]

Den 29 juli telegraferade sir Edward Goschen till sir Edward Grey, att han samma afton sammanträffat med rikskansleren, "som just kommit tillbaka från Potsdam", där han antagligen haft ett samtal med kejsaren. Tyske rikskansleren visade då tydligt, vilken vind som blåste genom att säga sir Edward Goschen, att om England ville med säkerhet förbliva neutralt, vore Tyskland villigt att avgiva en försäkran, att den kejserliga regeringen icke åsyftade något territorialt förvärv i Frankrike. Vid en förfrågan om de franska kolonierna, sade han sig icke kunna avgiva en liknande förbindelse.[2]

Senare på dagen hade tyske rikskansleren åter ett samtal med engelske ambassadören och uttryckte sitt beklagande,

> "att händelserna skridit så raskt framåt och att det därför var för sent att handla i enlighet med edert (sir Edward Greys) förslag om att det serbiska svaret skulle kunna läggas till grund för fortsatta förhandlingar."[3]

[1] Rysslands gula bok, nr 43.
[2] Englands vita bok, nr 85.
[3] Englands vita bok, nr 75.

Samma dag avlade tyske ambassadören i Petersburg ett besök hos Sassonov och uttalade sig för förslaget att fortsätta de direkta förhandlingarna mellan kabinetten i Wien och Petersburg, vartill Sassonov förklarade sig beredd.[1] Likaledes samma dag anhöll sir Edward Grey, att tyska regeringen

> "ville *angiva någon förhandlingsform*, under vilken den av tyska regeringen gillade principen om medling mellan Österrike och Ryssland *kan tillämpas*."

Varpå tyske utrikesministern svarade, att han hade svårt att göra något åt saken, enär varje föreställning om att vara utsatt för tryck sannolikt skulle "*föranleda Österrike till ett brådstörtat avgörande och åstadkommande av en fait accompli*."[2]

Detta var det sista och sämsta av alla de svepskäl, man framdrog för att vinna tid, medan Österrike förberedde sin frammarsch mot Belgrad. Det utgår från den förutsättningen, att Österrike icke endast kunde ostraffat åsidosätta sin mäktige bundsförvants önskan i en för båda gemensam angelägenhet, utan även att det kunde handla tvärt emot densamma. Att

[1] Rysslands gula bok, nr 49.

[2] Brev från sir Edward Goschen till sir Edward Grey, den 29 juli. Englands vita bok, nr 70.

påstå något sådant, är att sätta den mänskliga godtrogenheten på alltför hårt prov. Kunde verkligen tyske utrikesministern hålla god min, när han uttalade detta sardoniska skämt? Det kan möjligen vara en diplomats plikt att ljuga vid ett och annat tillfälle, men kan det månne någonsin vara nödvändigt att ljuga så dumt? Tyske utrikesministern tillade satiriskt under loppet av samma samtal, att han ej vore säker på att ej de många fredsförsöken rent av påskyndat krigsförklaringen, liksom om ej denna från första stunden varit planerad och förutsedd.

Som ett sista försök att bemöta dessa spetsfundigheter sade franske ambassadören i Berlin, att när Österrike hävdat sin militära prestige, vore kanske ögonblicket gynnsamt för de fyra mindre intresserade makterna att diskutera situationen och framlägga förslag till hindrande av allvarligare komplikationer.

Utrikesministern tycktes finna denna tanke värd beaktande, men som vanligt ledde överläggningen *icke till något som helst resultat.*[1] Det är sant, att sir Edward Grey den 29 juli mottog en försäkran från tyske ambassadören, att tyska utrikesministeriet

"försöker förmå Wien att i tillfredsställande

[1] Englands vita bok, nr 76.

form i Petersburg förklara syftet med och omfattningen av Österrikes åtgärder mot Serbien."

Men här möter oss åter det faktum, att de meddelanden, tyska utrikesministeriet i detta ärende sänt Wien, *ännu ej blivit framlagda inför världen.*[1]

Vid detta samma tillfälle påyrkade sir Edward Grey,

"att den *tyska regeringen skulle föreslå något sätt,* varigenom de fyra makternas inflytande kunde samfällt begagnas för att förhindra krig mellan Österrike och Ryssland. Frankrike var villigt, Italien var villigt. Hela tanken på medling eller medlande inflytande var färdig att sättas i verksamhet genom *vilken metod Tyskland än kunde föreslå,* om min icke var acceptabel. Ja, medlingen väntade att träda i verksamhet på vad sätt Tyskland ansåg möjligt, om blott Tyskland ville trycka på 'knappen' i fredens intresse."[2]

Det kinkiga var emellertid det, att Tyskland aldrig "tryckte på knappen", ehuru det tydligen skulle varit lätt att så göra för den starkaste

[1] Englands vita bok, nr 84.
[2] Englands vita bok, nr 84.

och mest inflytelserika av de båda centralmakterna.

Samma dag tillställde österrikiska regeringen sir Edward Grey ett memorial av den innebörd, att greve Mensdorff sade, att kriget mot Serbien måste hava sin gång.

Den 29 juli på aftonen erhöll brittiske ambassadören i Berlin underrättelse om att tyska utrikesministeriet ännu icke hunnit sända något svar på frågan, huruvida tyska regeringen kunde föreslå något sätt till medling för de fyra makterna, men att frågan blivit framförd till österrikisk-ungerska regeringen tillika med en anhållan att få veta vad som skulle tillfredsställa regeringen.[1]

Följande dag underrättade tyske ambassadören sir Edward Grey, att tyska regeringen ville försöka påverka Österrike till att lova, att det efter att ha tagit Belgrad och serbiskt territorium i närheten av gränsen icke skulle framrycka vidare, medan makterna försökte åstadkomma, att Serbien gåve Österrike sådan upprättelse, att det kände sig tillfredsställt. Men om Tyskland någonsin använde sitt inflytande i Wien till sådan påverkan, har åtminstone *något bevis härför ej blivit framlagt för världen.* Säkerligen var dess påtryckning

[1] Englands vita bok, nr 107.

ej av kraftigare slag, och av ovan anförda skäl är det omöjligt att tro, att icke ett allvarligt menat råd av Tyskland skulle hava följts av dess svagare bundsförvant.

Av allt vad som framgår av föreliggande handlingar, svarade Österrike icke alls på Englands högst beaktansvärda förlikningsförslag, medan den obehärskade tyske kejsaren å sin sida tillspetsade situationen genom att telegrafera till tsaren, att Rysslands mobilisering som svar på Österrikes försvårade om ej omöjliggjorde hans ställning som medlare. Härpå svarade tsaren i försonligaste ton, att Rysslands mobilisering endast vidtogs såsom försvar mot Österrike.

Vad annat kunde Ryssland göra? Om Österrike fortsatte att mobilisera, varför skulle ej då Ryssland göra detsamma?

Denna dag, den 30 juli, hade tyske ambassadören i Petersburg två samtal med Sassonov, och det var då Sassonov dikterade följande förslagsformulär till förlikningsakt:

> ”Om Österrike, erkännande att österrikisk-serbiska konflikten antagit karaktären av en allmän europeisk fråga, förklarar sig villigt att ur sitt ultimatum utesluta de paragrafer, som kränka Serbiens

suveränitetsrättigheter, *så förbinder sig Ryssland att inställa sina krigsförberedelser.*"[1]

Samtidigt härmed telegraferade kung Georg till prins Henrik av Preussen, att

"engelska regeringen gör sitt mesta möjliga för att förmå Ryssland och Frankrike att uppskjuta vidare militära förberedelser, ifall Österrike nöjer sig med att besätta Belgrad och angränsande serbiska område såsom säkerhet för en tillfredsställande reglering av dess fordringar, under det att samtidigt de övriga länderna inställa sina krigsförberedelser."

Konungen tillägger en förhoppning, att tyske kejsaren

"använder sitt stora inflytande för att förmå Österrike att antaga detta förslag. Därigenom skulle han bevisa, att Tyskland och England samarbeta för att förhindra vad som skulle bliva en internationell katastrof."[2]

Detta sista förslag blev emellertid varken antaget eller förkastat, ty den temperamentsfulle tyske kejsaren tillställde Ryssland ett ultimatum med tolv timmars frist om inställ-

[1] Rysslands gula bok, nr 60.
[2] Tillägg till Tysklands vita bok.

landet av dess krigsförberedelser, och en dylik övermodig anmaning kunde ingen makt med någon känsla för sin värdighet godtaga, än mindre en så stor och mäktig stat som Ryssland.

Medan denna fråga ännu var svävande, gjorde sir Edward Grey sitt sista försök att bevara freden genom att bedja Tyskland sondera Wien, liksom han själv å sin sida ville sondera Petersburg, huruvida det vore möjligt för de fyra mindre intresserade makterna att göra Österrike ett erbjudande om att de skulle

> ”åtaga sig tillse, att Österrike finge sina krav mot Serbien fullt tillgodosedda, förutsatt att de icke kränkte den serbiska suveräniteten och det serbiska territoriets integritet.”

Sir Edward Grey gick så långt, att han sade den tyske ambassadören, att om detta förslag icke befunnes tillfredsställande och Tyskland ville framlägga något annat rimligt förslag till bevarande av freden, men Ryssland och Frankrike förkastade det,

> ”avsade sig Hans Maj:ts regering allt ansvar för konsekvenserna”,

varmed han tydligen menade att utlova antingen neutralitet eller intervention till förmån för Tyskland och Österrike.

Samma dag anmodade brittiske ambassadören i Berlin enträget tyska utrikesministeriet

> "att utöva tryck på myndigheterna i Wien för att förmå dem att i det allmännas intresse göra något för att lugna Ryssland och för att visa sig hågade att fortsätta förhandlingarna på vänskaplig grund."

Och sir Edward Goschen rapporterar, att tyske utrikesministern svarat, att han föregående afton:

> "bett Österrike besvara edert sista förslag och att han hade fått det svaret, att österrikiske utrikesministern samma morgon skulle inhämta kejsarens önskan i denna sak."

Ännu en gång är att märka, att texten i det brev, i vilket Tyskland "bad" Österrike att vara försonligt, icke finnes i den offentliggjorda samlingen dokument.

Tysklands förevändning, att Rysslands mobilisering tvang det att även mobilisera, kan ej rättfärdiga kriget. Mobilisering betyder icke nödvändigt krig utan endast krigsförberedelse. Om Ryssland hade rätt att mobilisera, emedan Österrike mobiliserade, hade Tyskland likaledes rätt att göra det, när Ryssland mobiliserade, men därav följer icke, att någondera av de tre nationerna kunde rättfärdiga en krigsförklaring

i syfte att tvinga motparten till avmobilisering. Mobilisering är endast en förberedelse mot eventualiteter. Den tillhör en suverän stats rättigheter och är icke enligt någon moralkodex *casus belli.* Tysklands fordran, att Ryssland ej skulle väpna sig till försvar, när Österrike rustade sig till ett eventuellt anfall på Ryssland, har knappast något motstycke i historien i fräckhet och översitteri. Tyskland behandlade Ryssland som en stat av lägre rang, nästan som en vasallstat.

Denna Tysklands våldsåtgärd för att tvinga dess mäktiga granne att avstå från militära försvarsförberedelser kom i högsta grad olägligt, ty den 1 augusti förklarade österrikisk-ungerske ambassadören *för första gången* för ryska regeringen, att den vore villig att diskutera villkoren i Österrikes ultimatum till Serbien, och han föreslog, att notens form och därav uppkomna frågor skulle avhandlas vid en konferens i London. (Telegram från brittiske ambassadören i Wien till sir Edward Grey, den 1 aug. 1914.) Sir Edward Grey underrättade genast engelske ambassadören i Berlin om detta faktum och gjorde gällande, att det ännu vore möjligt att bevara freden,

> ”om endast något litet uppskov kan vinnas, innan några av stormakterna börja krig”,

men kejsaren, som avsänt sitt oförsynta ultimatum till Ryssland att avmobilisera inom tolv timmar, hade gått för långt för att kunna draga sig tillbaka och måste, sporrad av det övermodiga militärpartiet i Potsdam, ”släppa krigshundarna lösa”.

Utslag.

Dessa äro de fakta, som framgå av föreliggande dokument, och med stöd av dessa skulle, enligt min mening, ingen opartisk domstol tveka att meddela följande utslag.

1. *Tyskland och Österrike hava i en tid av djup fred hemligen överenskommit med varandra att tvinga Europa och Serbien att underkasta sig deras vilja på ett sätt, som äventyrade jämvikten i Europa. Om de härvid hade för avsikt att framkalla ett europeiskt krig om herraväldet i Europa, är ej till fullo ådagalagt, ehuru hela deras tillvägagångssätt tyder på detta som en möjlighet. De gjorde kriget så gott som oundvikligt a) genom att utfärda ett ultimatum, som var i hög grad orimligt och ej stod i något förhållande till Österrikes klagomål, och b) genom att lämna Serbien*

och Europa otillräcklig tid att pröva alla intresserade nationers rättigheter och förpliktelser.

2. *Tyskland hade hela tiden i sin makt att förmå Österrike att följa en förnuftig och försonlig kurs, men begagnade sig icke någonsin av detta inflytande på ett verksamt sätt. Tvärtom gynnade Tyskland Österrike i dess oresonliga politik och möjligen rent av uppeggade det.*

3. *England, Frankrike, Italien och Ryssland hava hela tiden allvarligt arbetat för freden och för detta ändamål icke endast bortsett från Österrikes första övergrepp utan även gjort alla rimliga medgivanden i hopp om fredens bevarande.*

4. *När Österrike hade mobiliserat sin armé, var Ryssland med skäl även berättigat att mobilisera sina stridskrafter. Sådan mobilisering var varje suverän stats rätt, och så länge Rysslands arméer icke överskredo gränsen eller företogo någon fientlig handling, hade ingen annan stat befogad anledning till klagomål, enär var och en hade samma rätt att vidtaga liknande åtgärder.*

5. *Tyskland framkallade kriget, då detta land plötsligt utfärdade sin krigsförklaring*

mot Ryssland på grund av dess underlåtenhet att avmobilisera, då övriga makter hade erbjudit sig att göra alla rimliga medgivanden och förlikningsunderhandlingar ännu pågingo.

Slutreflexioner.

Det är med motvillighet artikelförfattaren dragit dessa slutsatser, enär han är besjälad av djup sympati för det tyska folket och i hög grad beundrar det såväl för dess idealitet som för dess oförlikneliga materiella framåtskridande. Om möjligt beundrar han ännu mera den utomordentliga tapperhet, med vilken den tyska nationen, på alla håll omgiven av mäktiga motståndare, nu försvarar sin prestige. Den stora nationens vidhjärtade hängivenhet för flaggan, är värdig den teutoniska rasens bästa traditioner. Detta kan emellertid ingalunda ändra den moraliska sanningen, som ingenting har med nationalitetshänsyn att göra. Ej heller kan det inverka på den slutsats, han dragit, att tyska nationen blivit störtad i denna avgrund av ränksmidande statsmän och en i hög grad neurastenisk kejsare, som i det tjugonde seklet på fullt allvar tror sig vara den allsmäktige gudens befullmäktigade ombud på jorden och därför ofelbar.

I sin dom borde därför en civilisationens högsta domstol skilja emellan den militära kasten med kejsaren och kronprinsen i spetsen, vilka framkallat krigets stora olycka, och det tyska folket.

Själva hemlighetsfullheten i anslagen mot världsfreden och underlåtenheten att uppenbara för det tyska folket innebörden av de ovan anförda diplomatiska noterna äro starka bevis för att detta avskyvärda krig är ett brott icke endast mot civilisationen *utan även emot det vilseledda och bedragna tyska folket.* Detta folk är offer för en synvilla och är i grunden framstegsvänligt och fredsälskande till sin nationella karaktär, medan den militära kastens ideal tillhöra den mörka forntiden.

En dag skall det tyska folket lära känna hela sanningen, och då kommer en fruktansvärd räkenskapsdag för dem, som hava störtat ett ädelt och fredsälskande folk i en avgrund av olyckor.

”Guds kvarnar mala långsamt,
men säkert de mala förvisst.
Med tålamod väntar Han länge,
men grundligt Han mal dock till sist.”

Ox[illegible]-broschyrer[illegible]
[illegible]iget.

---

1. ***James M. Beck,*** Centralmakterna mot Trippelententen.

2. ***James M. Beck,*** Belgiens sak inför civilisationens domstol.

   N:o 1 o. 2 översatta med benäget tillstånd av *G. P. Putnam's Sons* i *New York* och *New York Times* ägare.

3. ***W. J. Ashley,*** Kriget och dess ekonomiska sidor.

4. ***Winston Churchill, Earl Kitchener*** o. ***David Lloyd George,*** Storbritanniens militära och ekonomiska ställning.

5. ***Frederick W. Whitridge,*** En amerikans mening om det europeiska kriget.

   Tryckt med benäget tillstånd av *författaren* och herrar *E. P. Dutton & C:i* i *New York.*

6. ***S. H. Church,*** Svar på de tyska lärdes vädjan till den civiliserade världen.

   Översättning med benäget tillstånd av *författaren* och *New York Suns* ägare.

UNIVERSITY of PENNSYLVANIA LIBRARIES

141476

PLEASE
DO NOT REMOVE
CARD

SERVICE CHARGE MADE
IF BOOK RETURNED
WITHOUT THIS CARD

INSERT
TO RECORD
LOAN